

Er was eens oud papier

De vaders van de Rehobothschool halen het oud papier van Ruurlo op. Als vrijwilliger ben je zo'n vijf keer per jaar een ochtendje onder de pannen. De school wisselt zijn beurt af met de voetbalvereniging. Beide clubs verzamelen iedere twee weken een heel arsenaal aan vrachtwagens en tractoren om zich heen. Na een stevige bak koffie waaieren de mannen in hun felgekleurde hesjes over het dorp uit. Looproosters zijn sinds mensenheugenis dezelfde. Nieuwe buurten zijn zonder problemen geannexeerd, zoals nog onlangs het Rikkeler, dat onder de papierlopers het 'asielzoekerscentrum' wordt genoemd. Een wonderlijke bijnaam die te maken heeft met het poppenhuizen-karakter van het wijkje, waar het in de smalle straatjes zo moeilijk keren is.

Het is een zaterdagochtend in november. Vrieskou hangt in de lucht en de zon lost langzaam de ochtendnevel op. Het kost ons moeite om te blijven staan in de hoge kar die door een oude tractor wordt aangedreven. Hier is geen sprake van soepele vering of glijdende transmissie: het is vervoer ontdaan van iedere vorm van luxe. Ieder schakelmoment van de versnelling veroorzaakt een schokgolf door onze lijven. Elke drempel of oneffenheid in de weg vangen we met stramme knieën op. Als je je niet goed vasthoudt, kun je pardoes van de wagen vallen. Oud-papierwerk is zwaar; op de arbeidsomstandigheden valt het nodige af te dingen. Gammele dozen moeten behoedzaam van de grond in de wagen worden getild. Daar worden ze zorgvuldig gestapeld en na een wankele rit worden ze uiteindelijk boven de macht weggegooid in grote stalen containers op het industrieterrein. Het is joggen, gewichtheffen, kogelstoten, koorddans en basketballen tegelijk met dozen van gemiddeld tien kilo.

Maar afgezien van de fysieke ontberingen valt het corvee erg mee. Al struinend door de straten wordt er heel wat bijgekletst. De slaperige inwoners, veelal in peignoir of nachthemd, groeten ons vriendelijk vanuit hun doorzonwoningen. Het zaterdagochtendverkeer komt langzaam op gang en de auto's wachten geduldig als de tractor eens een zijstraatje blokkeert. Op vaste adresjes biedt de middenstand ons koffie met een kaakje aan.

Het oud papier zelf is een bron van fantasierijke inspiratie. We spelen het spel: "geef me uw afval en ik vertel U wie U bent." Daar is een kind jarig geweest (Wii). Hier is een salarisverhoging gevierd met de aanschaf van een nieuw flatscreen (SHARP). Daar is iemand incontinent geworden (Tena lady). Hier wil iemand nodig afvallen (Hometrainer). Daar worden teveel pizza's gegeten (Dr. Oetker). Hier verraden de lege medicijndoosjes verborgen leed: hoge bloeddruk, tumoren, hartklachten. Daar heeft iemand net zijn verleden opgeruimd (Winkler Prins). Hier dwarrelt een liefdesgedicht, daar ligt de liturgie van een begrafenisdienst. Daar komt het bewijs van de, voor de ouders verborgen, 3+ voor Natuurkunde plotseling uit een doos vallen. De stapels kranten (Contact, Telegraaf en Stentor) vertellen nog even de geschiedenis van de afgelopen paar weken: het Griekse drama, de eurocrisis, Sophia's Lusts lustrum, Blackberries die het niet deden, een bungelende staatssecretaris.

Voor haar seniorenwoning staat een oud mevrouwtje wankel gebogen over een doosje aan de weg. "Zullen we die meenemen, mevrouw, of doen we dat een volgende keer?". Ze kijkt wat verwilderd. "*k Bun mien lieste kwiet*". Haar oude bibberige handen aaien over de stapel. "*De lieste van Tafeltje-Dek-je*". Samen nemen we de stapel door: geen lijst. "*Ach, ie nemt 't ok maar met. Dan maar geen etten vandage*", zegt ze. We pakken aarzelend het doosje over en zwaaien naar haar. "Het komt vast wel goed!". De buurvrouw staat erbij. Ze krijgt wel een kliekje van buuf, grappen we. In een volgende straat staat een lange dunne vrouw in haar tuin te schoffelen. Een paar meter verder staat een oude

man met zijn handen in zijn zakken. *“le neemt die oude kraante ook maar met”*, fluistert hij droog, met een handgebaar wijzend op zijn vrouw. Of is het zijn buurvrouw? Zij werkt onverstoord door terwijl wij ons lachend uit de voeten maken.

Dan krijg ik een boek in handen. Een vuistdikke pil van de gebroeders Grimm, vijfhonderd vijftig bladzijden met alle bekende en onbekende sprookjes. Snel bladerend valt het oog op het sprookje Tafeltje-dekje. Hoe ging die ook alweer? Het is het verhaal van de boer die zijn drie zonen de deur uitjaagde vanwege een leugenachtige geit. Ze kregen alle drie een wonderlijk kado na gedane inspanning als leerling-gezel: een tafeltje dat zichzelf overvloedig dekt, een ezel die goud kan poepen en een knuppel in de zak die het onrecht uit de wereld kan slaan. Een mooi verhaal dat in de Top Honderd van sprookjes een goede middenmoter is. Niet zo bekend als Doornroosje of Roodkapje, maar wel met mooie thema's: voedsel, rijkdom en geluk.

Aan het eind van de ochtend wacht de vermoeide werkers soep met knakworsten en wittebrood, uitgeserveerd door het docentenkorps. Als ik naar huis fiets met de dikke sprookjesbijbel onder de arm, vraagt een vrouw lachend of ik haar niet even een verhaaltje wil voorlezen. Ik roep: “ach, dat is voor kinderen. Sprookjes bestaan niet, toch?”. Maar thuisgekomen denk ik: wat een onzin. Een fantasierijk verhaal met oeroude thema's schuilt zelfs in een ochtendje oud papier halen.